Makale türü: Araştırma makalesi**Article type:** Research article

Geliş tarihi 15.11.2021

Submitted date

Kabul tarihi 18.01.2022

Accepted date

Elektronik yayın tarihi 28.02.2022

Online publishing date

Atıf Bilgisi / Reference Information

Sütçü, G. (2022). XIX. Yüzyıl Rus Edebiyatında Dedikodu Motifi (Odoyevski'nin Öyküleri Bağlamında). *Journal of History School*, 56, 459-475.

XIX. YÜZYIL RUS EDEBİYATINDA DEDİKODU MOTİFİ (ODOYEVSKİ'NİN ÖYKÜLERİ BAĞLAMINDA)

Güneş SÜTCÜ¹

Öz

Vladimir Fyodoroviç Odoyevski (1803-1869) XIX. yüzyıl Rus edebiyatında romantizm akımının en önemli temsilcilerinden biridir. Odoyevski gençlik yıllarında bilhassa Alman idealist felsefesi ve Schelling'in zıtlıklardan oluşan doğa felsefesinin etkisi altında kalır. Eserlerinde Rus ve Batı kültürünü harmanlayarak yansıtır. Bu nedenle çağının diğer yazarlarından ayrılmaktadır. Kendisi de soylu bir aileden gelmesine karşın, Rus soylu toplumunun yaşamını her yönüyle eleştirir. Bilhassa 1830'lu yılların yaygın edebi türlerinden biri sosyete öyküleri (svetskaya povest)dir. “Prenses Mimi” (Knyajna Mimi, 1834) ve “Prenses Zizi” (Knyajna Zizi, 1839) Odoyevski'nin sanat hayatının olgunluk döneminde kaleme aldığı sosyete öykülerindendir. Bu çalışmada Rus düşünür Odoyevski'nin benimsediği etik anlayışa göre bahsi geçen öykülerde yer verdiği dedikodu motifi, sosyolojik bir araştırma olgusu olarak ele alınacaktır. Her iki öyküde birbirine karşıt karakter özellikler gösteren kadın kahramanların yaşamlarında dedikodu motifinin yarattığı etkiler sunulacak ve daha sonrasında onların maruz kaldıkları dedikodular karşısında seçmiş oldukları duruşun sonuçları ortaya konulacaktır. Elde edilen veriler ışığında 1830'ların tipik Rus soylu toplumunun ahlaki açıdan yozlaşmışlığı dedikodu motifi aracılığıyla aktarılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Odoyevski, Prenses Mimi, Prenses Zizi, Dedikodu motifi, Sosyete, Ahlak.

¹ Öğr. Gör. Dr., Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü, gunessutcu@anadolu.edu.tr, Orcid: 0000-0001-9496-4051

**Gossip motif in the 19th century Russian literature
(In concept of Odoyevsky's stories)**

Abstract

Vladimir Fyodorovich Odoyevsky (1803-1869), one of the most important representatives of the romanticism movement in the 19th century Russian literature. In his youth, Odoyevsky was under the influence of German idealist philosophy and Schelling's natural philosophy, which consisted of contradictions. He blends Russian and Western cultures in his works. For this reason, he is different from other writers of his age. Although he comes from a noble family, he criticizes the life of the Russian noble society in every aspect. One of them is the society stories, which is one of the common literary genres of the 1830s. The society stories that Odoyevsky wrote in the maturity period of his artistic life are "Princess Mimi" (Knyajna Mimi, 1834) and "Princess Zizi" (Knyajna Zizi, 1838). In this study, according to the ethical understanding adopted by the Russian thinker Odoyevsky, the gossip motif included in the mentioned stories will be discussed as a sociological research phenomenon. In both stories, the effects of the gossip motif in the lives of the female protagonists, who show contradictory character traits, will be presented, and then the results of the stance they have chosen in the face of the gossip they are exposed to will be revealed. In this context, the moral corruption of the typical Russian noble society of the 1830s will be tried to be conveyed through the motif of gossip.

Keywords: Odoyevsky, Princess Mimi, Princess Zizi, Gossip motif, Noble society, Ethics.

GİRİŞ

*Başkalarını kötölemek için yapılan
dedikodudan duyulan zevk,
başkalarını düşürdüğümüz ölçüde
kendimizi yükselttiğimizi sanmaktır.*

(Descartes)

Tarihsel kökeni itibariyle dedikodunun ilk insan Adem'in cennetten kovulmasıyla başladığı bilinmektedir. Araştırmacı V. A. Skiba (2008) dedikodunun "*toplumsal hayatta en yaygın karşılaşılan kavramlardan biri*" olduğunu vurgular. İnsanların neden dedikodunun yayılmasını sağladıkları sorusuna ise tek yönlü bir cevap vermek mümkün görünmemektedir. Dedikoduların nedenleri insanların ruhsal durumunun ve iletişimin bilincine yönelik beliren özelliklerde saklıdır. Edebiyatın toplumu ve insanların davranışlarını incelerken dedikodu motifinden büyük ölçüde faydalandığı gözlenmektedir. Özü itibariyle evrensel bir kavram olan dedikodu, gündelik ve

XIX. Yüzyıl Rus Edebiyatında Dedikodu Motifi (Odoyevski'nin Öyküleri Bağlamında)

kültürel bir olgu olarak yaygın kullanıma sahiptir. Toplumun her tabakasının hayatına büyük ölçüde etki etme gücü gösterir.

Dedikodunun tanımsal karşılığı için Türkçe sözlüklere bakıldığında “*konusu çekiştirme ya da kınama olan konuşma*” olarak ifade edilmektedir. Konuşmak anlamına gelen “komak” ve “demek” fiillerinden oluşan dedikodunun şöyle tanımlandığı da görülmektedir: “*Kamu sanısı ve toplum sanısının ilkel şeklidir. Yakın anlamı: ayıplama, takbih, muaheze, yerme, gıybet, tezvir, tayip, kötülleme, zem, kovuculuk, çekiştirme. Karşı anlamı: övme, methetme, yüceltme, takdir etme*” (Aktaran Tekgöz, 2013, s.4). Rusça literatür taraması yapıldığında ise dedikodunun “*bin yıllık bir geçmişe sahip arkaik bir kavram ama bunun yanı sıra hem biçimsel hem de içeriksel olarak iletişim ağını güncel tutan özellikte olduğu*” görülmektedir. İngilizce karşılığına bakıldığında da bazı eşanlamlı sözcüklerle tanımlandığı karşımıza çıkar: “*Rumour, gossip, whisper, ‘grapevine’, buzz* (molva, sluhi, pereşeptvaniye, ‘utka’, spletni)” (Aktaran Osetrova, 2012, s.58).

Dedikodular, anlaşılmayan durumlar olduğunda yaşanan olaylara mantıklı bir görünüm kazandırma amacıyla ortaya çıkar. Kendi içinde bazı doğru bilgileri barındıran ve çoğu zaman fantastik ayrıntılarla büyüyen bir söylenti çarptırılarak yayılır. Bu şekilde oluşan dedikodular, Rus gerçekçiliğinin ve insanın önemli bir özelliğini karakterize eder (Sarsenova, 2011, s.57). Araştırmacı V. V. Kabanov’un ifadesine göre XIX. yüzyılın ikinci yarısında Rus devrimci hareketinin önde gelen isimlerinden N. A. Dobrolyubov ve G. V. Plehanov, dedikoduları toplumsal halk görüşünün bir ifadesi olarak değerlendirip siyasi ve uygulamalı faaliyetlerde bunları dikkate alarak incelemeler yapmaya çağıran ilk kişilerdir. Rus tarihçilerden A. Z. Popelnitskiy ve İ. İ. İgnatoviç toprak köleliğinin kaldırılması sırasında köylülerin ruh hallerini karakterize eden dedikodulara ilk kez atıfta bulunanlardır (Aktaran Osetrova, 2011, s.59). Pek çok yazarın edebi eseri, dedikodunun “*kişisel karakterin psikolojik açıdan doğrulanmış temeli*” olarak sunulduğuna dair örneklerle doludur (Skiba, 2008). Bu bağlamda dedikodu motifi A. Griboyedov, A. Puşkin, M. Bulgakov, M. Zoşenko ve Yu. Dombrovskiy gibi yazarların eserlerinde bir metin unsuru olarak karşımıza çıkar (Osetrova, s.62).

Adını andığımız yazarların yanı sıra A. Pisemski, N. Ostrovski, N. Çernişevski, A. Hertsen, F. Dostoyevski ve L. Tolstoy gibi yazarların eserlerinde de dedikodu motifine yer verdikleri gözlenir. A. Griboyedov “Akıldan Bela”

(Gore ot uma), N. Gogol² “Ölü Canlar” (Myortviye duşi) ve “Müfettiş” (Revizor) adlı eserlerinde dedikodu motifi aracılığıyla o dönemin Rus soylularının gerçekçi bir şekilde betimlenmesini sağlar. Nitekim dedikodunun yayılmasının Gogol’ün “Müfettiş” eserindeki Bobçinskiy ve Dobçinskiy üzerinden bu karakterdeki insanlar için hayatın anlamı niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. Griboyedov’un “Akıldan Bela” komedyasında dedikodunun çıkış noktasını daha belirgin kıldığına tanıklık etmek için ise Famusov ailesine yakından bakmak gerekmektedir. Nitekim Famusov soyadının³ etimolojik olarak incelendiğinde Latince “fama” (söylenti / dedikodu) sözcüğünden türetildiği görülmektedir. Komedyanın sonunda Çatski’nin “deli” olduğu dedikodusunun yayılması, soylu Famusov ailesi için güçlü bir silah gibi değerlendirilir. Çatski’nin hakkında çıkan dedikodular yüzünden Moskova’yı terk etmesi, dedikodunun kişiler üzerinde yarattığı olumsuz etkiyi gözler önüne serer. Lev Tolstoy ise “İvan İlyiç’in Ölümü” (Smert’ İvana İl’iça) adlı eserinde bahsi geçen durumu kahramanının tutumunu paylaşarak şu sözlerle vurgular: “...bazen herkesin çok konuştuğu kitabı okurdu...” (Skiba, 2008). Alıntıdan da anlaşılabacağı üzere kişilerin aldığı kararlarda toplumda hâkim olan yaygın görüş genel itibarıyla etkin bir role sahiptir.

² “Gogol’ün Sanatında Dedikodular / Söylentiler” (Sluhi / Spletni v tvorçestve Gogolya) başlığı altında hazırlanan bilimsel çalışmalar olduğu (Vısotskaya 2008; Nikolayeva 2008; Solivetti 2009) da gözlenmektedir. M. M. Bahtin ve A. D. Sinyavskiy gibi edebiyat bilimciler dedikoduyu Gogol’ün eserlerinde yer verdiği kahramanların kaderini değiştiren “sözün etkisi” perspektifinde ele almışlardır. Bkz: Osetrova, Ye. (2011). Sluhi v sovremennoy sotsiokul’turnoy srede: istoriografiçeskiy obzor. *Antropologiçeskiy forum*. No: 15 Online. 55-82, <https://cyberleninka.ru/article/n/sluhi-v-sovremennoy-sotsiokulturnoy-srede-istoriografiçeskiy-obzor/viewer>, 63.

³ Rus edebiyatında XVIII. yüzyılın sonları ve XIX. yüzyılın başlarına bakıldığında yazar tarafından kimi zaman dedikoduları yayan kişilerin soyadları aracılığıyla da karakter özelliğine dikkat çekildiği görülmektedir. Bu bağlamda N. İ. Himelnitskiy’in “Geveze” (Govorun) komedyasında Kont Zvonov, Vestina, Svahina, Vzdorkina; A. İ. Pisarev’in “Lukavin” (Lukavin) adlı komedyasında Zmeykin; A. S. Griboyedov’un “Akıldan Bela” (Gore ot uma) adlı komedyasında Zagoretskiy ve Repetilov; V. F. Odoyevski’nin “Prenses Mimi” öyküsünde Prenses Mimi; N. V. Gogol’ün “Müfettiş” (Revizor) komedyasında Bobçinskiy ve Dobçinskiy; Ostrovski’nin “Son Kurban” (Poslednaya jertva) komedyasında Glafira Firsova, “Fırtına” (Groza)da Fekluşa; Dostoyevski’nin “Karamazov Kardeşler” (Brat’ya Karamazov) romanında Hohlokov gibi isimler dedikodunun yayılmasını sağlamışlardır. Bkz: Skiba, V.A. (2008). *Motif sluhov v russkoy hudojstvennoy literature*. http://literary.ru/literary.ru/show_archives.php?subaction=showfull&id=1205323468&archive=1205324210&st_art_from=&ucat=&., Erişim tarihi: 24.09.2021.

XIX. Yüzyıl Rus Edebiyatında Dedikodu Motifi (Odoyevski'nin Öyküleri Bağlamında)

“Sosyete öyküleri”⁴ dedikodu motifinin çarpıcı bir şekilde okunabilmesini sağlayan ve 1830’larda ortaya çıkan yaygın edebi türlerdendir. Sosyete toplumunun benimsediği “yasaların” kahramanın kişiliği üzerinde yarattığı olumsuz etkilerin ve bir kişinin özel yaşamının baskın kamusal yaşam tarzına göre şekillenmesinin O. Somov, A. Bestujev (Marlinski), N. Pavlov, N. Polyeviy, V. Sollogub, İ. Panayev gibi yazarların öykülerinde timsalleştirildiği görülür. Sosyete öykülerinin özü genellikle bir aşk dramasına ve sosyete dünyasının yasalarını ihlal eden kahramanın toplumla yaşadığı çatışmaya dayanır. Bu durum çoğunlukla olay örgüsünün gelişimini, karakterler arasındaki ilişkiyi, karakterlerin yaratımsal özelliklerini ve öykünün duygusal tonunu belirler.

YÖNTEM

XIX. yüzyıl Rus edebiyatının en yetenekli temsilcilerinden biri olan V. F. Odoyevski’nin “Prenses Mimi” ve Prenses Zizi” adlı öykülerindeki dedikodu motifinin kadın kahramanların yaşamlarında yarattığı etkilerin tespit edilmesinin amaçlandığı bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden “doküman inceleme tekniği” kullanılmıştır.

Nitel araştırmalarda uzun yıllardır önemli bir unsur olarak kabul edilen ve alan yazında en çok kullanılan doküman analizi yöntemi; ilgili dokümanı anlama, analiz etme ve veriyi kullanma olarak tanımlanmaktadır. Elde edilen yazılı verilerin içeriğine yönelik yapılan analiz kapsamında doküman inceleme yönteminden faydalanılmaktadır (Kıral, 2020, s.172-173).

Gerçekleştirilen inceleme çerçevesinde V. F. Odoyevski’nin sosyete öykülerine örnek niteliği taşıyan ilgili öyküler incelenmiş ve Rus soylu kadınlarının maruz kaldıkları dedikodular karşısında seçmiş oldukları duruşun sonuçları ortaya konulmuştur. Böylelikle 1830’ların tipik Rus soylu toplumunun ahlaki açıdan yozlaşmışlığı dedikodu motifi aracılığıyla aktarılmaya çalışılmıştır.

⁴ 1840’ların başlarına doğru “sosyete öykü” türü güncelliğini yitirir. Bunun yerine öykülerde ağırlıklı olarak çeşitli fizyolojiler, psikolojik, ahlaki ve felsefi öğelere yer verilir. Bu bağlamda ortaya konulan fizyolojiler hakkında “Fransız edebiyatında etkin olan demokrat ve toplumsal düşüncelerin Rus aydınları üzerinde etkili olması, 1830’lu yılların sonlarında “Fransa”da fizyoloji adıyla yaygınlık kazanan denemelere ilgiyi artırmıştır” (Olçay, 2006, s.196) bilgisine ulaşılmaktadır. Fransız fizyolojilerinin Rus örnekleri bağlamında ele alınan Vladimir Odoyevski’nin girişimleri hakkında detaylı bilgi için bkz: Olçay, T. (2006). Fransız “Fizyoloji”lerinin 1840’lı Yılların Rus Edebiyat Ürünlerine Etkisi. *Dilbilim*, (15), 203-204.

SOSYETE ÖYKÜLERİNDE DEDİKODU MOTİFİ (PRENSES MİMİ ve PRENSES ZİZİ ÖRNEKLEMİNDE)

“Prenses Mimi” ve “Prenses Zizi” de Odoyevski’nin sosyete türü çerçevesinde kaleme aldığı öykülerindendir.⁵ Söz konusu öykülerdeki dedikodu motifini incelemeye geçmeden önce yazarın benimsediği etik anlayışa göz atmak yerinde olacaktır. Odoyevski’nin etik anlayışına göre iyilik ve bilgi arasındaki bağlantıya ilişkin savunduğu tez belirgin bir netliğe sahiptir. Bununla birlikte zaman içinde benimsediği etik kavramın rasyonalizmini yumuşattığı gözlenir. Bu değişime dikkat çekmek amacıyla Rus edebiyat eleştirmeni P. N. Sakulin yazarın “1820’lerde ‘erdemın temeli bilgidir’ inancını dile getirdiyse de 1830’larda “akıl yürütmesine ilişkin başlangıç noktasının farklılaştığını” belirtir. Nitekim öğrencilik yılları olan 1820’lerde Alman idealist felsefesi ve Schelling’in etkisi altında kalırken, 1830’larda romantizmden gerçekçiliğe geçiş döneminde tam anlamıyla romantizm ve Schelling’in felsefesinden uzaklaşmadığı gözlenir (Günel, 1995, s.i).

Odoyevski için iyilik, hakikat ve güzellik ideal dünyanın sonsuz ve bütünsel nitelikleridir. Yalan, kötülük ve çirkinlik maddi dünyanın son ve tek yönlü nitelikleridir. Dolayısıyla doğruluk, iyilik ve güzellik bütünlük içinde bulunurken herhangi bir tek yanlılık yanlış ve kötüdür. Dolayısıyla kötülük ve çirkinlik, bağımsız bir statüye sahip değildir. Sonuçta parça her zaman bir bütünün parçasıdır, onsuz olmaz. Bu nedenle “yalan, gerçeğin eksik bir ifadesidir”, “kötü, iyinin eksik bir ifadesidir” ve “çirkin, zarafetin eksik bir ifadesidir” (Fedotova, 2020, s.75). Ama aynı zamanda herhangi bir tek taraflılıkta eksik de olsa bir bütün vardır. Bu her yalanda bir gerçek, her kötülükte bir iyilik, her çirkinlikte bir güzellik olduğu anlamına gelir. O halde genel ile özeli birliği iyi ile kötünün, doğru ile yanlışın, güzellik ile çirkinin iç içe olmasıdır. Herhangi bir düşünce tam olarak doğru değildir. Çünkü her bireyde bir gerçek ve yalan vardır. Tek bir genel tamamen değil, kısmen ifade edilir. Bu bağlamda Odoyevski tarafından Schelling’in doğa felsefesindeki zıtlıklardan oluşan bütün anlayışına uygun bir düşüncenin savunulduğu somut bir şekilde görülmektedir.

Genel itibarıyla ifade etmek gerekirse Odoyevski⁶ önceki görüşleriyle uzlaşmaz bir tutum içinde olmasa da önemli ölçüde zamanla farklı bir yaklaşımı

⁵ Diğer sosyete öyküleri arasında “Yelladiy. Sosyete Yaşamından Bir Görünüm” (Yelladiy.Kartina iz svetskoy jizni, 1824), “Balo” (Bal, 1833), “Ölünün Kötü Şakası” (Nasmeška mertvetsa, 1838) yer almaktadır.

⁶ “Odoyevski ‘gerçek felsefe’nin Aydınlanma’nın rasyonalizminin ve ampirisizminin tersine, doğrudan doğruya ‘ıçgüdü’ye dayandığını ileri sürdü. ‘İçgüdü’ yaratıcı bir ilke, onsuz ister sanat, ister bilim, ister yasalar biçiminde olsun, her türlü insan çabasının cansız kaldığı organik bir güçtür. ‘İçgüdü’ yoksa, yaşayan canlı toplumsal bağların varlığından da söz edilemez; rasyonalizm ise

benimser. Bu yaklaşımın özünü rasyonel değil, epistemolojik bir ahlak kaynağı olan bilinçsiz bir psikolojik arayış oluşturur. Odoyevski'ye göre “İçgüdülere gereksiz yere saldırdılar; tıpkı fiziksel dünyada olduğu gibi, zararlı yiyecekler bizi görüntüden nasıl eğlendirirse, aynı şekilde kötü bir eylem düşüncesinden de öğreniriz. Bu gelişmiş duygu, ahlakın temelidir”. “Biz iyi ve kötünün içgüdüsel bilgisine sahibiz (...) bu içgüdüsel bilgi insanlarda gelişmiştir; sıradan bir insanda ise neredeyse “sessiz”dir (...) aklın koşullarının dışında bize etki eden bir sanat bu içgüdüğü yükseltebilir” (Aktaran Fedotova, 2020, s.71). Burada yine Odoyevski'nin görüşlerinin karakteristik özelliği olan bir çelişkiyle karşılaşmaktadır. Bilginin ve ahlakın temeli içgüdüdeyse, o halde içgüdüye daha yakın olan insanların daha fazla bilgiye ve erdeme sahip olmaları gerekir. Böylelikle Odoyevski'nin etik kavramının sürekli olarak çelişkili olduğu anlaşılmaktadır. O halde insanın ahlak dünyasında bireysellik ve evrensellik mücadelesinin etkisinden bahsedilebilir. Oysa ki bir insanın amacı onu kötü yapan ya da deli eden birtakım aşırılıklardan kaçınmak ve söz konusu iki ilkenin uyumu için çabalamak yönündedir. Öyleyse ahlaki idealin kişisel ve evrensel çıkarların uyumlu bir kombinasyonundan oluştuğu söylenebilir.

Rus düşünür Odoyevski zıtlıklardan oluşan çelişkili etik anlayışıyla deha ile delilik arasındaki ilişki sorunu, maddi ve manevi ihtiyaçların tatmini arasındaki uyumu, toplumda hüküm süren geleneklerin ahlak üzerindeki etkisini, yaratıcı potansiyelin gerçekleşmesinde aklın ve duyguların rolünü, insan ruhunun derinliklerini eserlerinde inceler (Zinçenko, 2014, s.3). Yazarın öykülerinde karşımıza çıkan kahramanlar ve dönemin Rus soylu toplumu yalnızca dış görünüşe önem veren, balodan⁷ baloya koşan, sanattan anlamayan ve düşük ahlaki değerlere sahiptir. Odoyevski'nin erkek kahramanları kendini ya soylu yaşamın görkemli dünyasına kaptırmış durumdadır ya da sahtekâr, ciddiyetsiz ve ahlaki açıdan zayıftır. Kadın kahramanları ise ya entrikalar çeviren ve yıkıcı olaylara neden olan kişilerdir ya da güçlü, dürüst ve mücadeleci bir ruha sahiptir. Odoyevski'nin kendisi de Prens Rurik'in soyuna bağlı aristokrat bir aileden gelir.

“mekanik ve cansız” bir toplumdan öte bir şey yaratabilecek yetenekte değildir. Bkz: Walicki, A. (2009). *Rus Düşünce Tarihi: Aydınlanma'dan Marksizme* (A. Şenel, Çev.). İletişim. s.140.

⁷ “Prens Mimi” adlı öykünün birinci bölümü “Balo” (Bal) başlığı altında okuyucuya sunulur. Odoyevski'nin amacı, sosyetenin o ışıltılı dünyasının içindeki ahlaki yozlaşmışlığın esasen nasıl bir karanlık içinde olduğunu gözler önüne sermektir. “Balo” imgesi genellikle soylu toplumunda gözlenen dış ve iç güzellik arasındaki karşıtlığı güzel kadınların “ruhen” aynı güzellikte olmayışıyla ilişkilendirilerek sunmaya aracılık eder. Bkz: Guzeva, N. N. (2011). *Mir glazami Russkih romantikov. (V. F. Odoyevski). V sbornike: Problemy mental'nosti. Mejkafedral'nyy sbornik nauçnih trudov.* Kurgan, 56. https://elibrary.ru/download/elibrary_29835197_55841500.pdf, Erişim tarihi: 13.11.2021.

Buna rağmen Odoyevski eserlerinde 1830'lu yılların Rus soylularının boş ve manasız yaşam sürme nedenlerini irdeler ve bu durumu her yönüyle eleştirir. Bunun nedenini aldıkları eğitimin yetersiz ve yetkin olmayışıyla ilişkilendirir (Günel, 1995, s.ii). Yaşamın esas değerleri üzerinde düşünmemelerine bağlı olarak Rus soylu toplumunun manevi açıdan olgunlaşamamaları, “Prenses Mimi” ve “Prenses Zizi” adlı uzun öyküleri üzerinden okunabilmektedir.

Her iki öykü çerçevesinde kahramanların dedikodu yapmalarının incelenmesi, insanın yaşadığı toplumsal çevredeki imajını geliştirebilmek amacıyla iç güdüsel olarak yalana meyilli olduğunu kanıtlamaya yöneliktir. Ahlaki bir kötülük olan “yalan söyleme eylemi”, dönüşüm geçirerek dedikodu formuna bürünür. Rus edebiyatında dedikodular bir yandan toplumun ahlaki yanlarının, diğer yandan da dünyadaki gerçekliğin bir tezahürü olarak belirir. Bu nedenle dedikodu sadece tüm halkların kitlesel bilincinin tipik bir olgusu değil, aynı zamanda Rus mantalitesini ve gerçekliğini karakterize eden özel bir kültürel olgudur. Araştırmacı T. Avtuhoviç'e göre (2004) “*kültürel bir olgu olarak dedikodu, Rus yaşamının gerçekliğinin anlaşılabilmesinde en önemli bileşendir.*” Bu durum Odoyevski tarafından Prenses Mimi aracılığıyla detaylı bir şekilde aydınlatılır.

Prenses Mimi, öyküdeki olumsuz kadın kahramandır. Odoyevski olay örgüsünü oluştururken kadın kahramanının içsel çirkinliğinin dış görünüşüyle bütünleştiğini gösterir. Olumsuz kahraman olarak addedilmesinin nedeni, eğitim kurbanı olmasıyla ilişkilendirilir. Bu durumu daha anlaşılır kılabilmek adına yazar, kahramanının geçmişine dair bilgi paylaşımı yapar:

“Kadınların aldığı eğitim sayesinde nasıl duygular ve nasıl düşünceler oluşabileceğini bilirsiniz: kanaviçe, dans öğretmeni, biraz cilve, tenez vous droite (dik bir postür), mevcut ve gelecekteki yaşama hazırlık mahiyetinde babaannenin anlattığı bir iki öykü. İşte eğitim anlayışı bundan ibaret. Her şey Prenses Mimi'nin sosyeteye girdiği an karşılaşacağı olaylara bağlıydı. İyi bir eş ve iyi bir anne olabilirdi” (Odoyevski, 1834).

Soylu toplumunda kadına prestij sağlayan tek konu, evliliğidir. Odoyevski tarafından “genç kızların zengin ve yaşlı erkeklerle evlendirilmesi, bu amaçla yetiştirilen kızların duygusuzluğu, sosyetenin çıkar amaçlı ilişkileri ve dedikodu keskin bir dille eleştirilir” (Küçük, 2009, s.89). Prenses Mimi sosyete toplumunun bu beklentisi yönünde bir evlilik yapamadığı için aşağılanır. Çünkü Mimi'nin yalnız kalışı toplum nezdinde kabul edilemez:

“Zavallı kız! Her gün onuru kırılıyordu; her gün yeni bir aşağılanma ortaya çıkıyordu; ah zavallı kız! Her gün sıkıntı, öfke, kıskançlık, intikam duygusu yavaş yavaş kalbini mahvediyordu. Şimdi ise hakarete uğramış, aşağılanmış, haysiyetten yoksun bırakılmış, Mimi “soyluların arasında” kendine bir yer elde ediyor; “sergilediği davranışlarla kötü ve başkalarına kıskançlıkla yaklaşan birine dönüştü” (Odoyevski, 1834).

Bunun üzerine içinde bulunduğu psikolojiyle Mimi, başkalarının yaşamına kurnazca yön vermeye çalışarak toplumda kendine bir yer edinme telaşına girer. Mimi entrikalarla, dedikodularla ve ikiyüzlülükle soylu toplumundan intikam almaya çalışır. Mimi'ye göre artık başkalarının sırlarını bilmek, insanlar üzerinde bir hakimiyet kurabileceği anlamına gelir. Çevresi tarafından onun bu karakter özelliği bilinir ve herkes ondan bu nedenle çekinir.

Odoyevski bu noktada kadın kahramanının ahlaki açıdan yozlaşmış tavırlar sergilemesine neden olan bir diğer faktörü “toplum algısı” olarak sunar: *“Evlenilen erkeğin saygınlığı kadına da geçiyordu, kadınların toplum içinde seslerini çıkarmaları ve güçleri eş seçimine bağlıydı. Kimseden destek görmeyen, sessiz bir halde yalnızca Mimi kalmıştı” (Odoyevski, 1834).* Mimi'nin içinde bulunduğu koşullara bakıldığında soyluların ahlaki zayıflıklarının etkin role sahip olduğu gözlenmektedir.

Yalnız kalıp evlenememesinin acısını nişanlısını elinden alan Barones Dauertal'dan çıkarma amacındadır Prenses Mimi. Barones Dauertal tıpkı iç güzelliği gibi dış görünüşü itibarıyla da çok güzel ve alımlı bir kadın olarak resmedilir. Öyküde Prenses Mimi'ye karşıt olarak yaratılan olumlu kadın kahraman, Barones Dauertal'dır. O dönemin Rus soylu toplumunun tipik kadınlardan farklı olarak yüksek ahlaki değerlere sahip oluşuyla farklılık gösterir. Kocasının yaşlı ve çirkin olması nedeniyle ‘aldatılması gerektiği’ dedikoduları hakimdir öyküde. Yine Barones'in düzenlenen bir toplantıdan erken ayrılması üzerine Prenses Mimi onu yalnız göndermek istemez ve bir başkasıyla buluşma ihtimalini yüksek olarak görür. Barones'in bindiği arabadaki yabancı adamı tanımadığı için sevgili oldukları dedikodusunu yayar. Oysaki arabadaki Barones'in kocasıdır. Odoyevski bu noktada dedikodu motifinin bireyler üzerinde yarattığı etkiyi vurgulayabilmek amacıyla gerçek bilgiyi diğer kahramanlarından saklayarak metin içinde paylaşmayı seçer.

Bir diğer dedikodu, Barones'in genç subay Granitski ile sevgili olduğu yönündedir. Mimi'nin çıkardığı dedikodular nedeniyle Granitski düelloda ölür, Barones Daudertal sosyetenin gözünden düşme tehlikesi içine girer ve Lidiya Rifetskaya sevgilisini kaybetmenin acısını yaşar. Böylece Mimi hakkında

çıkarılan dedikoduların intikamını almayı başarır. Buna karşılık Mimi yalnızca ahlaki kusurlarını geliştirir ve kaçınılmaz olarak da ruhunun olumlu niteliklerini yitirir. Dahası soylu toplumunun en kötü özelliklerinin timsali haline gelir. Bu anlamda bir yandan soylu toplumunun belirlediği yasalara tamamen uyar, diğer yandan da en agresif ve önemsiz nitelikleriyle soyluları temsil eder.

Mimi taşıdığı temel karakter özelliklerinin soylularla aynı değerde olduğunu kendisi de bilmez. Kötülükten beslenen bir bireye dönüşmüştür adeta. Bütün bunlar Mimi'nin soyluların en kötü ahlaki yanlarını özümsemişi ve kişiliğini yok etmeye yönelttiği anlamına gelir. Yazara göre bilinçli olarak toplumdaki intikam almak için ya da başka nedenlerle kendi içindeki maneviyatı “öldüren” bir kişi, çevresindekilerin insani yönlerini değerlendirebilme yetisine sahip olamaz. Koşullardan bağımsız olarak verilen kahramanlar aracılığıyla soyluların psikolojisinin ve ahlaki yanlarının çözümlenmesi, Odoyevski'nin sosyete öykülerinin ayırt edici özellikleri olarak değerlendirilebilir. Odoyevski'nin eserlerini inceleyen Belinski, soylu toplumunun vicdani durumuna şu sözlerle dikkat çeker:

“Böyle bir gaddarlıkla ve böylesine hız kesmeyen bir kararlılıkla zulme uğrayan soylu sınıfının muazzam boşluğunu ve önemsizliğini ne kadar derin ve doğru bir şekilde değerlendirmiştir! Onların boş oluşlarına kahreder, utançla onları anar; onları Nemesis gibi azarlar, Tanrı'nın varlığına olan inançlarını kaybettikleri, ruhlarının kutsal hazinelerini yaldızlı toprakla değiştirdikleri, Tanrı'yı inkâr ettikleri, aklın, duyguların, vicdanın, onurun yerini kanıksanmış ahlaki kültür aldığı, kibir putuna taptıkları için onları cezalandırır” (Aktaran Korovin, 2005, s.70).

Benzer bir yaklaşımla Odoyevski de “Prenses Mimi” aracılığıyla soylular tarafından çıkarılan asılsız dedikoduların yıkıcı sonuçlara neden olmasından dolayı bu ahlaki düzeydeki insanları “korkunç bir topluluk” olarak nitelendirir: *“Ne yasalardan ne hakikatten ne vicdandan hiçbir şeyden korkmazlar”* (Aktaran Korovin, 2005, s.69). Neticede Odoyevski'nin Prenses Mimi üzerinden sosyolojik perspektifte kişinin dedikoduya karşı tutumunun belirleyici bir role sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Prenses Mimi, dedikodunun toplumun nezdinde ne denli etkili olduğunu farkındadır. Birey, toplumun gözünde mevcut değerini artırmak için dedikodunun yayılmasını sağlayarak kendini ispat etme ve onaylama peşindedir. XVIII. yüzyıl Fransız felsefesine göre *“dünyayı yöneten toplumsal düşüncelerdir”* (Skiba, 2008) yargısından hareketle dedikoduların farklı hedefler

XIX. Yüzyıl Rus Edebiyatında Dedikodu Motifi (Odoyevski'nin Öyküleri Bağlamında)

doğrultusunda yayılmasının karmaşık bir psikolojik arka plana sahip olduğu söylenebilir. Nitekim psikologların iddia ettiği gibi “kendini ispat etme ve onaylanma ihtiyacı” dedikoduların yayılmasında karakteristik bir özellik olarak değerlendirilebilir (Sarsenova, 2011, s.57). Böylelikle öyküde dedikodu ve iftira söylemiyle dönemin Rus soylu toplumunun ahlaki değerlerinin yozlaşmışlığı gözler önüne serilir.

Eleştirmen Sakulin kötü niyetli Prenses Mimi'ye karşıt olarak Odoyevski'nin “Prenses Zizi” adlı öyküsünü kaleme aldığını kabul eder (Aktaran Günal, 1995, s.9). Bu noktada Odoyevski'nin soylu toplumunda hem olumlu hem de olumsuz kadınları konu ettiği görülür. Prenses Mimi'nin aksine Prenses Zizi kendi kişisel gelişimine önem veren bilinçli bir kadındır. Manevi açıdan alçakgönüllü, dürüst, iyi niyetli, fedakâr ve erdemli bir karakterdir. Aynı zamanda bu öyküsünde kadınlara verilen eğitimin yetersizliği hakkında da yazan Odoyevski, eğitimde yabancı kültüre, bilhassa da Fransız kültürüne tamamen karşı çıkar. Nitekim eski eğitim sisteminin şekillendirdiği benlikleri ve tam olarak özümselemeyen modern sistemi benimseyenleri resmeder. Odoyevski'ye göre kadınlar, düzenlenen edebi salonlarda yapılan dedikoduları dinleyerek ve manasız romanları okuyarak yetiştirilmektedir. Soylu genç erkekler ise “*modern eğitim sisteminin parçası olan bilimsellikte yararcılık anlayışını pratik yaşama uygulamaya çalışmaktadırlar*” (Güenal, 1995, s.2). Bundan dolayı da ahlaki değerlerin yozlaşmasıyla karşı karşıya kalınmaktadır. Söz konusu durumun farkında olan Odoyevski için Prenses Zizi Rus yazarlarını okuması, Rus kültürüyle yetişmesi ve sürekli kişisel gelişim odaklı olması bakımından “ideal kadını” temsil eder. Odoyevski bireyin kendi iç dünyasını anlamaya yönelmesi durumunda ve etrafındakilere fayda sağladığı oranda varlık gösterebileceği düşüncesini savunur. Ona göre bireyin ahlaki yanlarını zayıf kılan, dış dünyaya duyduğu arzulardır. Bu noktada Odoyevski'nin XIX. yüzyılın ilk yarısında Rus soylu kadınlarının psikolojilerini, aldıkları eğitimi ve yetiştiriliş tarzlarını detaylı anlatmasından onların toplumsal konumuna ne denli önem verdiği anlaşılmaktadır.

Odoyevski, Prenses Zizi'nin kız kardeşi Lidiya aracılığıyla da o dönemin tipik soylu Rus kadınıni sembolize eder. Çünkü Prenses Zizi tüm evin yönetimini idare ederken kız kardeşi Lidiya yalnızca baloları düşünür. Buna rağmen toplum Prenses Zizi'ye önyargı ile yaklaşır. Odoyevski sosyete öykülerinde kadın sorununa da ışık tutar. Bu bağlamda “Prenses Zizi” adlı öykünün epigrafında şu sözler dikkat çeker: “*Kimi zaman ev döngüsünde, hayatın en parlak alanından daha fazla kahramanlığa ihtiyaç duyarsınız. Ev döngüsü, bir kadın için şeref ve kutsal kahramanlıklar alanıdır*” (Odoyevski, 1839).

Prenses Zizi'nin karakteri kendisine karşıt özellikler gösteren kız kardeşi Lidiya'nın ölümünün ardından daha net bir şekilde anlaşılır. Prenses Zizi, eniştesinin yalnızca maddi çıkarlar amacıyla kız kardeşiyle evlendiğini anlar. Odoyevski aynı zamanda yapılan evlilikler ile evlilik dışı ilişkiler üzerinde durur. Bu bağlamda sevgi üzerine kurulu evliliklerden ziyade maddi çıkarlar gözetilerek yapılan evliliklerin, sağlam bir zemine sahip olmadığı için evlilik dışı ilişkilere neden olduğu düşünülmektedir. Bu durumu örnekler nitelikte maddi çıkarların da kurbanı olarak karşımıza çıkar Prenses Zizi. Çünkü kız kardeşinin çiftliğini geri almaya çalıştığı sürede soylu toplumunun asılsız ithamlarına ve suçlamalarına maruz kalır:

“Tüm edebi salonlarda ve iş yerlerinde konuşuluyor, onunla alay ediliyor ve utanma duygusunu unutmuş, yasalara boğulmuş olan mahkeme ve toprak işleriyle ilgilenen görevlilerle etrafı çevrelenmiş genç kız ayıplanıyordu. Bitmek bilmeyen konuşmalar ve iftiralar da aslı varmış gibi görünen binlerce asılsız onur kırıcı pek çok şey eklenmişti” (Odoyevski, 1839).

Prenses Zizi'nin karakteri bakımından ne kadar güçlü olduğu bu noktada kendini gösterir. Öyle ki Prenses Zizi hakkında çıkan dedikodulara hiçbir şekilde kulak asmaz. Sosyetenin umduğunun aksine güçlü bir duruş sergiler. Araştırmacı yazar R.V. İezuitova'nın görüşüne göre Odoyevski'nin edebi sanatının değerini belirleyen “Prenses Zizi”de ifade ettikleridir: *“Toplumda iç dünyası tamamen dış koşullara tabi olmayan bireyler vardır; sosyetenin etik değerlerine aykırı davranmayı seçebilen kahramanlardır onlar”* (Sedova, 2004, s.198). Prenses Zizi'nin içinde yaşadığı toplum tarafından doğru bir şekilde anlaşılamamasının sonuçları Latince’de *“Anlamadıkları şeyi suçlarlar”* (damnant quod non intelligunt) yargısını destekler niteliktedir. Davranışlarının doğru değerlendirilememesi ise Peyami Safa'nın *“Suçlamak, anlamaktan daha kolaydır; çünkü anlarsan değişmen gerekir.”* söyleminde vurguladığı gibi Rus soylu toplumunun ‘gelişime kapalı’ olan düşük bilinç ve ahlak seviyesiyle ilişkilendirilebilir.

SONUÇ

Soylular toplumdaki saygınlıklarını sürdürülebilir kılmak için “güvenlik alanları”na bilhassa önem verirler. En küçük bir olumsuzluğun kendi itibarlarını alt üst etmeye yeteceğinin farkındadırlar. Farklı amaçlara hizmet etmek amacıyla çıkarılan dedikodular, çoğu zaman insanların psikolojilerini etkilemede ve manipüle etmede güçlü bir silah görevi görür. Odoyevski'nin öykülerinde

XIX. Yüzyıl Rus Edebiyatında Dedikodu Motifi (Odoyevski'nin Öyküleri Bağlamında)

dedikoduların nasıl çarptırıldığı ve nihayetinde nasıl bir etki yaratma gücüne sahip olduğu ortaya konulmuştur. Ahlaki açıdan zayıf ve ikiye bölünmüş bir kastın yazılı olmayan ve acımasız yasalarının ihlallerini asla affetmeyen “sosyete” onlardan hem manevi hem de maddi olarak intikam alır. Bu durum bilhassa da duygu durumunu savunmak için toplumsal engelleri aşması gereken kadınlar için geçerlidir.

Her iki eserde de yalnızca evlenmek amacıyla toplumun ana idealine uygun olarak annelerinin kontrolü altında yetiştirilen 1830'ların genç kadınlarının hayatı konu edilir. Bu anlamda ‘başarı’ gösteremeyen ve toplum tarafından kabul görmeyen Prenses Mimi, kendisi hakkında konuşulandan muzdariptir. Bununla birlikte sosyetenin belirlediği yargılardan uzaklaşıp kendini güvende de hissedemez. Çünkü dedikoduların duygu ve davranışlarına yön vermesine izin vermiştir. Odoyevski'nin “Prenses Mimi” adlı uzun öyküsünde dedikodunun bir diğer türü olan iftira da söz konusudur. Toplum tarafından anlaşılmayanlar ya da dışlananlar, dedikodulara maruz kalma eğilimi taşır. Odoyevski'nin Prenses Mimi'si de kendini ispat etmek amacıyla attığı iftiralarla başkalarının hayatını mahvetme yoluna gitmiştir. Bu çerçevede insanların kendilerine olumlu bir imaj yaratabilmek ya da sahip oldukları imajı koruyabilmek adına dedikodulardan faydalanmayı seçtikleri gözlenmiştir.

Odoyevski'nin olgunluk dönemi eserleri örnekleminde yalan söylemenin ve mevcut durumu çarpıtarak aktarmanın insanların davranışsal özellikleri olduğu gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Bu noktada Prenses Mimi özelinde toplum tarafından daha başarılı kabul edilen Barones Dauerthal'a karşı duyduğu kıskançlık, onu bu intikam ateşine iten ana neden olarak belirlenmiştir. Prenses Mimi vicdansız ve dedikoducu tavırlarıyla soylu yaşamına yön vermeyle meşgul olması bakımından olumsuz kadın kahraman; Prenses Zizi ve Barones Dauertel ise erdemli karakterler olmalarından ötürü olumlu kadın kahramanlar olarak tanımlanmıştır.

Paylaşılan tüm bilgiler ışığında Prenses Mimi, duygularının esiri bir kadın olarak karşımızda belirir. Bu karakter özelliği nedeniyle hakkındaki dedikoduları önemseyerek hareket etmesi, toplumun etkisi altında kaldığını göstermiştir. Buna karşılık Prenses Zizi yalnızca soylu toplumundan kendini çekmekle kalmamış, aynı zamanda onlara karşı bir mücadeleye girişme cesareti de ortaya koymuştur. Odoyevski'nin eserlerinde didaktizmi ön planda tuttuğunu göz önünde bulundurursak Prenses Zizi aracılığıyla belirli sınırlar çerçevesinde bir yaşam süren dönemin soylu kadınlarına çarpıcı bir örnek sunduğu anlaşılmıştır.

Rus yaşamının gerçekliğini tasvir eden öykülerdeki “dedikodu” motifi, 1830'ların tipik Rus soylularının karakter özelliklerini daha iyi anlamamıza

imkân tanımaktadır. Bu bağlamda toplumun düşüncesini şekillendiren dedikodulara herkesin kendi bilinç seviyesine göre yaklaşım gösterdiği görülmüştür. Dedikoduların ortaya çıkmasının nedeni ise taşra hayatının monotonluğu, yaşamsal deneyimlerin tekdüzeliği, yetkin olmayan eğitim anlayışı ve ahlaki değerlerin yoksunluğuyla ilişkilendirilmiştir. Bu çerçevede dedikodunun manevi yaşamın yozlaşmışlığının bir sonucu olarak insanların tek eğlencesi haline geldiği belirlenmiştir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Afasijev, T. M. (2017). Kartina mira Rossiyskiy intellektualov XIX veka (Na primere tvorčestva Kn. V.F. Odojevskogo). No: 6. *Nauka. Mysl': Elektronnyy periodičeskiy jurnal*. 58-71. https://elibrary.ru/download/elibrary_32306757_42581002.pdf, Erişim tarihi: 26.09.2021.
- Avtuhoviç, T. Ye. (2004). Spletnya kak fenomen jizni i literaturı. *Filolog*, 5. http://philolog.pspu.ru/module/magazine/do/mpub_5_89, Erişim tarihi: 11.09.2021.
- Fedotova, P. İ. (2020). Filosofskaya sistema V. F. Odojevskogo 20-30-h godov XIX veka: opıt logičeskoj rekonstruksii. *Hristianskoye Çteniyeye*, 3, 61–77. <https://cyberleninka.ru/article/n/filosofskaya-sistema-v-f-odojevskogo-20-30-h-godov-xix-veka-opyt-logicheskoy-rekonstruksii/viewer>, Erişim tarihi: 18.10.2021.
- Guzeva, N. N. (2011). *Mir Glazami Russkih Romantikov. (V. F. Odojevski)*. V sbornike: Problemy mental'nosti. Mejkafedral'nıy sbornik nauçnih trudov. *Kurgan*, 49-59. https://elibrary.ru/download/elibrary_29835197_55841500.pdf, Erişim tarihi: 13.11.2021.
- Günel, Z. (1995). *V. F. Odojevski ve Öyküleri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189.
- Korovin, V. İ. (2005). İstoriya Russkoy Literaturı XIX Veka. *Çast 2, 1840-1860*.
- Küçük, A. (2009). *Prens V.F. Odojevski'nin Fantastik Öykü Sanatı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Odojevski, V. F. (1839). *Knyajna Zizi*. http://az.lib.ru/o/odoewskij_w_f/text_0480.shtml, Erişim tarihi: 16.10.2021.

XIX. Yüzyıl Rus Edebiyatında Dedikodu Motifi (Odoyevski'nin Öyküleri Bağlamında)

- Odoyevski, V. F. (1834). *Knyajna Mimi*. http://az.lib.ru/o/odoewskij_w_f/text_0400.shtml, Erişim tarihi: 20.10.2021.
- Olçay, T. (2006). Fransız “fizyoloji”lerinin 1840’lı yılların Rus edebiyat ürünlerine etkisi. *Dilbilim*, (15), 195-215.
- Osetrova, Ye. (2011). Sluhi v sovremennoy sotsiokul’turnoy srede: istoriografiçeskiy obzor. *Antropologiçeskiy Forum*, 15, 55-82, <https://cyberleninka.ru/article/n/sluhi-v-sovremennoy-sotsiokulturnoy-srede-istoriograficheskiy-obzor/viewer>, Erişim tarihi: 27.09.2021.
- Osetrova, Y. (2012). *Reçevoy imidj*. Uçebno-metodiçeskoye posobiye. Krasnoyarsk: Sibirskiy Federalniy universitet. http://medialing.spbu.ru/upload/files/file_1394719799_2812.pdf, Erişim tarihi: 17.09.2021.
- Sarsenova, İ. J. (2011). Fenomen sluhov v romane A. İ. Hertseny “Kto Vinovat”. *Vestnik Ogpu*, 3(59), 55-61. https://elibrary.ru/download/elibrary_17957739_59469735.pdf, Erişim tarihi: 19.09.2021.
- Skiba, V. A. (2008). *Motif Sluhov v Russkoy Hudojestvennoy Literature*. http://literary.ru/literary.ru/show_archives.php?subaction=showfull&id=1205323468&archive=1205324210&start_from=&ucat=&, Erişim tarihi: 24.09.2021.
- Sedova, G. M. (2004). *Povest V. F. Odoyevskogo “Knyajna Zizi” i odin iz ustoyçivih mifov o sem’ye Puşkina. İssledovaniya i Materialı*, XVI/XVII, 198-217. <http://feb-web.ru/feb/pushkin/serial/isc/iscg-198-.htm>, Erişim tarihi: 10.11.2021.
- Tekgöz, A. (2013). *Dedikodunun Cinsiyeti: Kadın Kimliğinin Yeniden İnşasında Dedikodunun Rolü*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Walicki, A. (2009). Rus Düşünce Tarihi: Aydınlanma’dan Marksizme (A. Şenel, Çev.). İletişim.
- Zinçenko, İ. S. (2014). V. F. Odoyevskiy o smisle tvorçestva. *Bulgakovskiye çiteniya*, 8, 116-123. <https://elibrary.ru/item.asp?id=25460625>, Erişim tarihi: 15.10.2021.

EXTENDED ABSTRACT

Vladimir Fyodorovich Odoyevsky (1803-1869), one of the most important representatives of the romanticism movement in the 19th century Russian literature. In his youth, Odoyevsky was under the influence of German idealist philosophy and Schelling's natural philosophy, which consisted of contradictions. He blends Russian and Western cultures in his works. For this reason, he is different from other writers of his age. Although he comes from a noble family, he criticizes the life of the Russian noble society in every aspect. One of them is the society stories, which is one of the common literary genres of the 1830s. Many writers have included the motif of gossip in their literary works. As a result of the literature review, in the works of authors such as A. Griboyedov, A. Pushkin, N. Gogol, A. Pisemski, N. Ostrovsky, N. Chernyshevsky, A. Hertsen, F. Dostoyevsky, L. Tolstoy, M. Zoshenko, M. Bulgakov. It is observed that they include the motif of gossip.

The society stories that Odoyevsky wrote in the maturity period of his artistic life are "Princess Mimi" (*Knyajna Mimi*, 1834) and "Princess Zizi" (*Knyajna Zizi*, 1838). In both stories, the effects of the gossip motif in the lives of the female protagonists, who show contradictory character traits, will be presented, and then the results of the stance they have chosen in the face of the gossip they are exposed to will be revealed. The analysis of the value orientations of the female characters created by Odoyevsky will provide an understanding of the most important foundations of the author's position in the story.

As known gossip, which is a universal concept in its essence, has a widespread use as a daily and cultural phenomenon. The aim of this study is to examine the gossip motif in the aforementioned stories as a sociological research phenomenon, according to the ethical understanding adopted by the Russian thinker Odoyevsky. In this study was used "document analysis technique" which of the qualitative research methods. Before examining the gossip motif in the aforementioned stories, the ethical understanding adopted by the author will be examined. For Odoyevsky, goodness, truth and beauty are the eternal and integral qualities of the ideal world. The Russian thinker Odoyevsky, with his contradictory ethical understanding of contradictions, examines the relational problems between genius and madness, the harmony between the satisfaction of material and spiritual needs, the effect of traditions prevailing in society on morality, the role of reason and emotions in the realization of creative potential, and the depths of the human soul in his works.

In the light of all the information shared, Princess Mimi acted by giving importance to the gossip because she was a prisoner of her emotions, and this

XIX. Yüzyıl Rus Edebiyatında Dedikodu Motifi (Odoyevski'nin Öyküleri Bağlamında)

showed that she was under the influence of society. In this context, the moral corruption of the typical Russian noble society of the 1830s will be tried to be conveyed through the motif of gossip. Thus, it will be possible to better observe the character traits of the typical Russian nobility of the 1830s through the gossip in the stories describing the reality of Russian life.